

ข้อ 1 ห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัย โดยนายสมซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ซื้อสินค้าจากนายรักษ์เพื่อนำไปใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วนดังกล่าว แต่ยังไม่ได้ชำระราคาสินค้าให้แก่ขายรักษ์ ในระหว่างนายสมไปต่างประเทศนางคำภีรียาของนายสม ซึ่งมีได้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนดังกล่าว แต่ได้แสดงต่อคนทั่วไปอย่างชัดเจนว่า ตนมิใช่เป็นหุ้นส่วนและได้เข้าไปดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัย นายรักษ์ ทวงถามให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าวชำระค่าสินค้าที่ซื้อไปจากนายรักษ์ แต่ห้างหุ้นส่วน จำกัดนั้นเพิกเฉย นายรักษ์จึงฟ้องขอให้บังคับห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัย และนางคำภีรียาชำระเงินค่าสินค้านี้ดังกล่าว โดยอ้างในคำฟ้องว่า นางคำได้สอดเข้าจัดการงานของห้าง จึงต้องรับผิดชอบเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยด้วย

ดังนี้ นางคำจะต้องร่วมรับผิดชอบกับห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยในหนี้สินค้านั้น หรือไม่

ธงคำตอบ การที่นายสม หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยไปต่างประเทศ และนางคำภีรียานายสมซึ่งมิได้เป็นหุ้นส่วนดังกล่าว แต่ได้แสดงต่อคนทั่วไปอย่างชัดเจนว่า ตนมิใช่เป็นหุ้นส่วนและได้เข้าไปดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าว หากมีผลให้นางคำต้องกลายเป็นหุ้นส่วนในห้างและต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยไม่ เพราะนางคำได้แสดงตนว่ามีได้เป็นหุ้นส่วนมาตั้งแต่ต้น นางคำจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อขายรักษ์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1054 ประกอบด้วยมาตรา 1088 อีกทั้งนางคำมิใช่หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัย แม้จะถือว่าการที่นางคำเข้าไปดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าวเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้าง แต่นางคำก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้าง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1088 วรรคหนึ่ง เพราะบทบัญญัติมาตราดังกล่าวใช้บังคับแก่กรณีของผู้สอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบในห้างอยู่แล้วเท่านั้น ดังนั้น แม้ห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยโดยนายสมซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการจะได้ซื้อสินค้าจากนายรักษ์เพื่อนำไปใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วนดังกล่าวก็ตาม นางคำก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับห้างหุ้นส่วนจำกัดสมสมัยในหนี้สินค้านั้น (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3452/2529)

ข้อ 2 นายเอก นายโท และนายตรี ตกลงเข้าหุ้นกันเพื่อตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้า โดยนายเอกตกลงลงหุ้นเป็นเงินสด 1,000,000 บาท ส่วนนายโทและนายตรีตกลงนำที่ดิน 1 แปลงมาลงหุ้นตราเป็นเงิน 2,000,000 บาท โดยยอมยกที่ดินเป็นของห้างฯ และจะจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์เมื่อห้างฯ เป็นนิติบุคคลแล้ว ต่อมาเมื่อห้างฯ ได้จดทะเบียนนิติบุคคลแล้ว ก็ได้มีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ห้างฯ แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นนายโทและนายตรีอ้างว่ายังไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์เป็นของห้างฯ ที่ดินจึงยังคงเป็นของนายโทและนายตรีอยู่ ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนโอนที่ดินนั้นให้แก่ห้างฯ

ให้วินิจฉัยว่า นายโทและนายตรีจะต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้าหรือไม่

ธงคำตอบ นายโทและนายตรี ได้ตกลงนำที่ดิน 1 แปลง มาลงหุ้นตั้งแต่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้า ยังมีได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ในขณะที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้าจึงไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคล แต่ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 เมื่อนายโทและนายตรี นำที่ดินแปลงดังกล่าวมาลงหุ้นกรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงตกเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้าตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนที่ประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 1030 บัญญัติว่า ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยชื้อขายนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบตัวทรัพย์สิน **หาได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ไม่** ฉะนั้น ในระหว่างนายโทและนายตรี กับห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้า **ต้องถือว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ตกเป็นของห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้าตั้งแต่เวลาที่นำมาลงหุ้นแล้ว** นายโทและนายตรี หากอาจอ้างเอาการไม่จดทะเบียนมาเป็นเหตุว่าที่ดิน ยังคงเป็นของตนได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4193/2533) ดังนั้น นายโทและนายตรีจึงต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอกสิทธิ์การค้า

ข้อ 2 นายสี นายสา และนายสว ตกลงร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดมิตรสมาน เพื่อค้าวัสดุก่อสร้าง มีนายสีและนายสาเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัด ความรับผิดชอบและนายสวเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบทั้งสามได้นำเงินมาลงหุ้นคนละ 200,000 บาท ระหว่างเตรียมการก่อนที่จะจดทะเบียนห้างฯ นายสีและนายสา ใช้เงินลงทุนที่มีอยู่ 600,000 บาทจนหมด โดยนำไปซื้อครุภัณฑ์ประจำห้างและรถกระบะ 1 คันเพื่อใช้ในการกิจการของห้างฯ นายสีและนายสาไม่มีเงินซื้อวัสดุก่อสร้างมาจำหน่าย จึงมาปรึกษากับนายสว นายสวอยากจะช่วยเพื่อนและตนเองให้จัดตั้งห้างฯนี้สำเร็จ จึงได้ทำสัญญาซื้อเชื้อวัสดุก่อสร้างในนามของห้างฯ จากนายมีพ่อตาของตนมาเตรียมไว้เพื่อจำหน่ายเอากำไรเข้าห้างฯ เป็นเงิน 250,000 บาท ต่อมาได้มีการจดทะเบียน ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดมิตรสมานแล้ว แต่กิจการประสบกับการขาดทุน

ให้วินิจฉัยว่า บุคคลใดบ้างที่จะต้องรับผิดชอบหนี้ค่าวัสดุก่อสร้างจำนวน 250,000 บาท แก่นายมีเจ้าหนี้

ขงคำตอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมิตรสมาน ยังมีได้จดทะเบียนให้ถือว่าห้างดังกล่าวเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดต้องร่วมกันรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างฯ โดยไม่จำกัด จำนวนจนกว่าห้างฯ จะได้จดทะเบียน ดังนั้น นายสี นายสาและนายสวจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบหนี้ค่าวัสดุก่อสร้างจำนวน 250,000 บาท แก่นายมีเจ้าหนี้ แม้ตามข้อตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วน นายสวจะเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ ซึ่งชำระค่าหุ้นครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่ตราบใดที่ยังมิได้จดทะเบียน ต้องถือว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดมิตรสมาน เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ เมื่อหนี้ค่าวัสดุก่อสร้างเกิดขึ้นในขณะที่ห้างดังกล่าวยังมีได้จดทะเบียน นายสวจึงต้องร่วมรับผิดชอบในฐานะหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวนสำหรับห้างหุ้นส่วนจำกัดมิตรสมาน ซึ่งต่อมาได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว ก็ต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้รายนี้ต่อนายมีด้วย เพราะเป็นการก่อหนี้ภายในขอบวัตถุประสงค์ของห้างแม้จะมีขึ้นก่อนห้างจดทะเบียนก็ตาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 386/2519)

ข้อ 3 นายหนึ่ง นายสอง นายสามและนายสี่ ได้ร่วมทุนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหาย โดยนายหนึ่งและนายสองลงหุ้นคนละ 100,000 บาท ไม่จำกัดความรับผิดชอบ ส่วนนายสามและนายสี่ลงหุ้นคนละ 200,000 บาทจำกัดความรับผิดชอบ ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีนายหนึ่งและนายสองเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและมีรายการจดทะเบียนไว้ที่สำนักงานทะเบียนกระทรวงพาณิชย์ โดยได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว “นายหนึ่งและนายสองลงลายมือชื่อร่วมกันจึงจะมีผลผูกพันห้างหุ้นส่วน” ต่อมาในวันที่ 21 กันยายน 2546 นายหนึ่งและนายสองต้องเดินทางไปต่างประเทศ จึงได้มอบอำนาจให้นายสามซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ เข้าจัดกิจการงานในห้างแทนตนเป็นเวลา 10 วัน

ในวันที่ 25 กันยายน 2546 นายสามในฐานะผู้รับมอบอำนาจจากนายหนึ่ง และนายสองได้ทำสัญญาแทนห้างหุ้นส่วนจำกัดเพื่อซื้อขายสินค้าจากนายเอ จำนวน 1,000,000 บาท และในวันที่ 26 กันยายน 2546 นายสี่ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ได้ทำสัญญาแทนห้างหุ้นส่วนเพื่อซื้อสินค้าจากนายบี จำนวน 1,000,000 บาท เมื่อนายหนึ่งและนายสองกลับมาจากต่างประเทศก็ได้รับเอาสัญญาที่นายสามทำไว้แทนห้างหุ้นส่วน แต่ไม่ยอมรับเอาสัญญาที่นายสี่ทำไว้ เช่นนี้หากนายเอและนายบี ได้เรียกให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหายปฏิบัติตามสัญญาแล้ว แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหายไม่ปฏิบัติตามสัญญาให้วินิจฉัยว่า นายเอ และนายบีจะเรียกให้บุคคลใดรับผิดได้บ้าง

ขงคำตอบ การที่นายสามซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดเข้าจัดการกิจการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการกิจการงานของห้างฯ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1088 แม้ว่าการเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการกิจการดังกล่าวจะทำโดยได้รับมอบอำนาจก็ตาม นายสามจึงต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างฯ โดยไม่จำกัดจำนวน (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 691/2524)

เมื่อนายสามได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องให้เข้าทำสัญญา สัญญาซึ่งนายสามทำไว้กับนายเอจึงมีผลผูกพันห้างฯ เมื่อห้างฯ ผิดนัด นายเอจึงเรียกให้ห้างฯ ในฐานะคู่สัญญา รวมทั้งนายหนึ่งและนายสองในฐานะหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด และนายสามในฐานะหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ที่ได้สอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการกิจการงานของห้างฯ ร่วมกันรับผิดชอบได้ตามมาตรา 1070 ประกอบกับมาตรา 1080

นายสี่เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดไม่มีอำนาจจัดการงานให้ผูกพันห้างฯ อีกทั้งนายบีก็ทราบถึงรายการเกี่ยวกับอำนาจจัดการซึ่งได้จดทะเบียนไว้ ณ กระทรวงพาณิชย์ เพราะรายการดังกล่าวได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา จึงถือว่าทุกคนทราบถึงข้อความดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1022 ดังนั้นสัญญาซึ่งนายสี่ได้กระทำขึ้นจึงไม่มีผลผูกพันของห้างฯ นายบีไม่สามารถเรียกให้ห้างฯ รับผิด แต่เรียกให้นายสี่รับผิดชอบส่วนตัวได้

ข้อ 4 นายมุง นายมิ่งและนายมัน ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดขึ้น โดยให้นายมุงเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดแต่เพียงผู้เดียวและนายมิ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ก่อนจดทะเบียนห้าง นายมุงได้ทำสัญญาซื้อรถยนต์กระบะเพื่อนำมาใช้ในกิจการของห้างจากบริษัทเจริญยนต์จำกัด 1 คัน โดยได้รับมอบรถยนต์มาใช้แล้วแต่ยังไม่ได้ชำระราคา ต่อมา ได้มีการจดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดดังกล่าวและดำเนินกิจการจนมีผลกำไรอันจักต้องแบ่งให้แก่หุ้นส่วนทุกคนตามสัญญา นายมิ่งได้รับส่วนแบ่งกำไรส่วนของตนตามสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนมาแล้ว แต่ไม่ยอมแบ่งให้ ทั้งไม่ยอมชำระราคารถยนต์ให้แก่บริษัทเจริญยนต์ จำกัด อีกด้วย นายมันไม่พอใจนายมิ่งมากและประสงค์จะถอนหุ้นโดยเรียกเงินที่ลงเป็นค่าหุ้นคืนจากนายมิ่ง แต่นายมิ่งก็ไม่ยอมคืนให้

ให้วินิจฉัยว่า (ก) บริษัทเจริญยนต์ จำกัด จะฟ้องนายมุงและนายมิ่งให้ร่วมกันชำระราคารถยนต์ดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันผิดนัดได้หรือไม่

(ข) นายมันจะฟ้องนายมิ่งขอให้แบ่งส่วนกำไรให้ตามสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนและขอให้คืนเงินค่าหุ้นที่ลงไปให้แก่ตนด้วยได้หรือไม่

งคำตอบ

(ก) บริษัทเจริญยนต์ จำกัด มีสิทธิตามกฎหมายที่จะฟ้องนายม่งและนายมิ่ง ให้ร่วมกันชำระหนี้ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1079 ห้างหุ้นส่วนจำกัดถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราบใดให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน โดยไม่จำกัดจำนวน นายม่งได้ทำสัญญาหุ้นส่วน ทุกคนจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบชำระราคารถยนต์กระบะให้แก่บริษัทเจริญยนต์ จำกัด แม้นายม่งจะเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบก็ตาม ก็ไม่อาจอ้างเพื่อให้พ้นความรับผิดชอบได้ตามนัยแห่งบทกฎหมายข้างต้น ทั้งนี้ นายม่งยังมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นคู่สัญญากับ บริษัทเจริญยนต์ จำกัด อีกด้วย ส่วนนายมิ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนก็ต้องรับผิดชอบเช่นกัน เพราะรถยนต์กระบะคันดังกล่าวซื้อเพื่อนำมาใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน จึงได้ถือว่าเป็นหนี้ของห้างหุ้นส่วนที่หุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในการชำระราคาให้แก่ผู้ขาย (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 386/2519 , 992/2521)

(ข) นายมันมีสิทธิตามกฎหมายที่จะฟ้องนายมิ่งขอให้แบ่งส่วนกำไรให้ตามสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนได้ ทั้งนี้ เพราะเป็นการฟ้องอ้างว่าหุ้นส่วนด้วยกันปฏิบัติผิดสัญญา โดยไม่ยอมแบ่งกำไรให้ตามสัญญา แม้ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังไม่เลิกกันก็ไม่ขัดขวางการ ที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งจะฟ้องหุ้นส่วนคนอื่นว่าปฏิบัติผิดสัญญา ทั้งไม่มีกฎหมายบทใดบังคับว่า เมื่อยังมีได้เลิกหุ้นส่วนกันแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนฝ่ายหนึ่งจะฟ้องร้องอีกฝ่ายหนึ่ง หาว่าผิดสัญญาไม่ได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1197/2497) ส่วนการที่นายมันฟ้องนายมิ่งขอให้คืนเงินค่าลงหุ้นที่ตนได้ลงไปนั้น นายมันไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะฟ้องได้ ทั้งนี้ เพราะถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดยังไม่เลิก ผู้เป็นหุ้นส่วนจะฟ้องขอคืนเงินค่าหุ้นโดยไม่ได้ฟ้องขอเลิกห้าง และขอให้ชำระบัญชีด้วยไม่ได้ ซึ่งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเมื่อเลิกห้างจะต้องมีการชำระบัญชีตามมาตรา 1061 เมื่อนายมันไม่ได้ฟ้องขอเลิกห้าง และขอให้ชำระบัญชีก่อน แต่มาฟ้องขอคืนเงินค่าหุ้น นายมันจึงยังไม่มีอำนาจฟ้อง (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2216/2514 , 1767/2529)

ข้อ 5 นายคุณเป็นเจ้าของตึกแถว 3 ชั้นหนึ่งห้อง ต้องการลงทุนเปิดร้านขายของแต่ไม่มีเงินจึงไปชวนเพื่อนชื่อนายตันและนายต่วนเข้าหุ้น ทั้งสองคนตกลงเอาเงินสดคนละ 100,000 บาท มาลงทุนร่วมกับนายคุณ โดยทั้งสามคนตกลงจะไปจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดภายหลังให้นายคุณเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ระหว่างที่ยังไม่ได้จดทะเบียนก็ให้ทำการค้าร่วมกันไปก่อน นายคุณเห็นว่าร้านที่ตั้งขึ้นนั้นไม่ได้ใช้ประโยชน์ในตึกแถวชั้นที่ 3 จึงทำสัญญานางสาวครูณีผู้เช่าให้เป็นห้องพักอาศัยต่อมาปีเศษร้านค้าขายขาดทุนทั้งนายต่วนถูกรถยนต์ชนถึงแก่ความตาย นายตันเตือนให้นายคุณรีบไปจดทะเบียนร้านตามข้อตกลง และเรียกค่าเช่าที่นางสาวครูณีค้างชำระอยู่จำนวน 38,000 บาท เพื่อมาใช้เป็นทุนในร้าน แต่นายคุณเพิกเฉย นายตันจึงฟ้องนางสาวครูณีเรียกค่าเช่าตามสัญญาเช่าจำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ย และแจ้งนายคุณขอเลิกกิจการร้านนี้

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) นายตันจะฟ้องนางสาวครูณีได้หรือไม่

(ข) นายตันมีสิทธิขอเลิกกิจการร้านนี้ได้หรือไม่

หังคำตอบ

(ก) กรณีตามปัญหา กิจการที่นายทุน นายต้นและนายต้นร่วมกันเปิดเป็นร้านขายของนั้นเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แม้จะตกลงกันให้จัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ถ้ายังมิได้จดทะเบียนอยู่ตราใด ให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญอยู่ ตามมาตรา 1079 ซึ่งจึงต้องใช้บทบัญญัติในเรื่องห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ

คดีที่นายต้นฟ้องนางสาวครุณีเรียกค่าเช่าตามสัญญาเช่า แม้นายต้นเป็นหุ้นส่วนและมีส่วนเป็นเจ้าของในตึกแถวชั้นที่ 3 ที่ให้เช่าด้วยก็ตาม แต่นายต้นมิใช่คู่กับนางสาวครุณีในสัญญาเช่าตึกดังกล่าว ดังนั้น นายต้นย่อมไม่อาจถือสิทธิตามสัญญาเช่าเรียกค่าเช่าจากนางสาวครุณีซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้ตามมาตรา 1049 นายต้นจึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเช่าพร้อมดอกเบี้ยจากนางสาวครุณี (คำพิพากษาฎีกาที่ 2578/2535)

(ข) เมื่อนายต้นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญคนหนึ่งถึงแก่ความตายห้างหุ้นส่วนสามัญย่อมเลิกกันตามมาตรา 1055 (5) เว้นแต่หุ้นส่วนอื่นที่ยังอยู่รับซื้อหุ้นของผู้นั้น ตามมาตรา 1060 เมื่อ ไม่ปรากฏเหตุดังกล่าว นายต้นจึงมีสิทธิขอเลิกกิจการได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 3196/2532)

ข้อ 6 ห้างหุ้นส่วนจำกัดสมศรี ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ค้าไถ่อย่างมีนายสมชาย และนายสมศักดิ์ลงหุ้นคนละ 100,000 บาท ไม่จำกัดความรับผิดชอบลงหุ้น 100,000 บาท จำกัดความรับผิดชอบ นายสมชายและนายสมศักดิ์เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการในการตั้งชื่อห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วน 3 คน ซึ่งเป็นพี่น้องกันได้นำชื่อนางสมศรีมารวมมาใช้เป็นชื่อห้างเพื่อเป็นสิริมงคล โดยได้รับความยินยอมจากนางสมศรีแล้ว อย่างไรก็ตาม นางสมศรีไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดสมศรีแต่อย่างใด ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดสมศรีผิมนัดชำระหนี้ราคาสินค้าต่อบริษัทไก่อดี จำกัด จำนวน 500,000 บาท บริษัทไก่อดี จำกัด ได้เรียกให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดสมศรี นายสมชาย และนายสมศักดิ์ชำระราคาสินค้าแล้ว แต่บุคคลดังกล่าวไม่ชำระให้วินิจฉัยว่า บริษัทไก่อดี จำกัด จะเรียกให้นางสมศรีรับผิดชอบในหนี้ราคาสินค้าดังกล่าวได้หรือไม่

หังคำตอบ

นางสมศรีไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ราคาสินค้าต่อบริษัทไก่อดี จำกัด เนื่องจากนางสมศรีไม่ได้เป็นคู่สัญญา กับบริษัทไก่อดี จำกัด อีกทั้งนางสมศรีก็ไม่ใช่หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบแล้วได้ยินยอมให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้าง ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก เสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1081 และมาตรา 1082 นอกจากนั้น แม้นางสมศรีจะได้ยินยอมให้ใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้างก็ตาม แต่ตามมาตรา 1054 เรื่องบุคคลโดยยอมให้ใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วน บุคคลดังกล่าวย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน เสมือนเป็นหุ้นส่วนนั้น ไม่นำมาใช้กับห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2626/2548)

ข้อ 7 ห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหาย มีนายหนึ่ง นายสอง และนายสาม เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมาปรากฏว่าหุ้นส่วนผู้จัดการทั้งสามคนมีความขัดแย้งกันในการบริหารงาน นายหนึ่งและนายสอง จึงได้มีหนังสือลาออกจากตำแหน่งหุ้นส่วนผู้จัดการไปยังนายสามในวันที่ 1 สิงหาคม 2552 ในวันที่ 5 สิงหาคม 2552 หลังจากยื่นหนังสือลาออกจากหุ้นส่วนผู้จัดการแล้วนายหนึ่งเปลี่ยนใจโดยประสงค์ที่จะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการต่อไป จึงได้แจ้งยกเลิกหนังสือลาออกต่อนายสาม แต่นายสามอ้างว่าไม่สามารถยกเลิกได้เพราะการลาออกสมบูรณ์แล้ว ต่อมานายสามนำความลาออกจากหุ้นส่วนผู้จัดการของนายหนึ่งและนายสองไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายการในวันที่ 10 สิงหาคม 2552 และลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ในวันที่ 1 กันยายน 2552 หลังจากจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง รายการซื้อหุ้นส่วนผู้จัดการแล้ว นายสองอ้างต่อบริษัทสังคม จำกัด ว่าตนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหาย และได้ทำสัญญาในนามห้างซื้อสินค้าจากบริษัทสังคม จำกัด จำนวน 100,000 บาท บริษัทสังคม จำกัดไม่ทราบว่า นายสองลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแล้ว เมื่อบริษัทสังคม จำกัด ส่งมอบสินค้าตามสัญญาให้ห้าง นายสามซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการไม่ยอมรับสัญญา โดยอ้างว่านายสองไม่มีอำนาจทำสัญญา

ให้วินิจฉัยว่า (ก) ข้ออ้างของนายสามที่ไม่ยอมยกเลิกการลาออกของนายหนึ่งถูกต้องหรือไม่

(ข) บริษัทสังคม จำกัด จะเรียกให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหาย รับผิดชอบตามสัญญาซึ่งนายสองได้ทำขึ้นได้หรือไม่

ธงคำตอบ

(ก) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1078/1 หุ้นส่วนผู้จัดการคนใดจะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใด การลาออกมีผลนับแต่วันที่ใบลาออกไปถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่นนั้น เมื่อนายหนึ่งได้ยื่นใบลาออกต่อนายสาม ดังนั้น การที่นายสามไม่ยอมยกเลิกการลาออกของนายหนึ่งจึงถูกต้องแล้ว

(ข) แม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงรายการซื้อหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยนำไปจดทะเบียนแล้วในวันที่ 10 สิงหาคม 2552 แต่รายการดังกล่าวยังไม่ได้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น เมื่อนายสองเข้าทำสัญญากับบริษัทสังคม จำกัด และบริษัทสังคม จำกัด ไม่ทราบถึงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการดังกล่าว ห้างหุ้นส่วนจำกัดสี่สหายจึงจะอ้างว่านายสองไม่มีอำนาจกระทำการไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1023/1

ข้อ 8 ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสามสหาย มีนายหนึ่ง นายสอง และนายสาม เป็นผู้เป็นหุ้นส่วน ห้างฯ ตั้งขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ค้าอาหาร หลังจากดำเนินงานไปแล้วเป็นเวลา 1 ปี ห้างฯ เป็นหนี้รายชียค่าซื้อไก่สดจำนวน 100,000 บาท และเป็นหนี้เงินกู้นายสมโชค อีกจำนวน 1,000,000 บาท ในการกู้ยืมเงินนี้ นายหนึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนและนายสมโชคเจ้าหนี้ได้ตกลงกันว่า หากห้างฯ ยังไม่ได้ชำระหนี้เงินกู้ให้นายสมโชค แม้นายหนึ่งจะได้ออกจากห้างฯ ไปแล้วก็ตาม แต่นายหนึ่งยังต้องร่วมรับผิดชอบหนี้เงินกู้นี้ดังกล่าวต่อไปอีกเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ได้ออกจากห้างฯ ต่อมานายหนึ่งได้ขายส่วนลงหุ้นให้แก่นายสี่ โดยได้ลงนามในสัญญาขายส่วนลงหุ้นในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2552 ได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนต่อกระทรวงพาณิชย์

ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนแล้วในวันที่ 1 มีนาคม 2553

ต่อมาห้างฯ ผิดนัดชำระหนี้ นายวิชัยและนายสมโชคจึงนำคดีมาฟ้องในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 ให้นายหนึ่งรับผิดในหนี้ที่ค้างชำระ นายหนึ่งต่อสู้ว่า ไม่ต้องรับผิดต่อนายวิชัยเพราะนายหนึ่งได้ออกจากห้างฯ ไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2552 จึงไม่ต้องรับผิดในหนี้ของห้างฯ อีก และต่อสู้นายสมโชคว่า ข้อตกลงว่าแก่นายหนึ่งได้ออกจากห้างฯ ไปแล้ว นายหนึ่งยังคงต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้เงินกู้ต่อไปอีกเป็นเวลา 5 ปี เป็นข้อตกลงขยายอายุความจึงตกเป็นโมฆะ

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายหนึ่งต่อนายวิชัยและนายสมโชครับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1068 บัญญัติว่า “ความรับผิดชอบของ ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน อันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อน ที่ตนออกจากห้างหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปี นับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน” กำหนดนับสองปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1068 หมายถึงนับจากวันที่ได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนต่อกระทรวงพาณิชย์ ไม่ใช่วันทำสัญญาออกจากห้างหุ้นส่วน และไม่ใช่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (คำพิพากษาฎีกาที่ 5011/2547) การที่นายหนึ่งได้ได้ออกจากห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสามสหายโดยขายส่วนลงหุ้นให้นายสี่ และจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนในวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 เมื่อนายวิชัยเจ้าหนี้มาฟ้องเรียกให้นายหนึ่งรับผิดชอบในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 จึงเกินกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนต่อกระทรวงพาณิชย์ ตามมาตรา 1068 แล้วนายหนึ่งจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อนายวิชัย ข้อต่อสู้ของนายหนึ่งต่อนายวิชัยจึงรับฟังได้

บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1068 มิใช่เป็นเรื่องอายุความ และไม่ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่กรณีจึงอาจตกลงเป็นอย่างอื่นได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2613/2523) เมื่อมีจากห้างฯ ไปแล้ว นายหนึ่งยังคงรับผิดชอบในหนี้ของห้างฯ ต่อไปอีกห้าปี ข้อให้นายหนึ่งรับผิดชอบในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 ซึ่งยังอยู่ภายในกำหนดเวลาห้าปี นายหนึ่งจึงไม่อาจยกขึ้นต่อสู้นายสมโชคได้ ข้อต่อสู้ของนายหนึ่งต่อนายสมโชคจึงรับฟังไม่ได้

ข้อ 9 นายหนึ่ง นายสอง นายสาม นายสี่ และนายห้าตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญห้าสหาย เพื่อประกอบกิจการค้าอาหารทะเลเท่านั้น โดยมีข้อจำกัดอำนาจระหว่างหุ้นส่วนว่าให้เฉพาะนายหนึ่ง นายสอง และนายสามเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการให้ผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วน ต่อมากิจการค้าอาหารทะเลไม่เป็นที่นิยม นายหนึ่งจึงได้เรียกประชุมหุ้นส่วนทุกคนเพื่อพิจารณาเพิ่มเติมประเภทกิจการจากเดิมขายอาหารทะเลอย่างเดียว เป็นขายอาหารทะเลและอาหารอีสานด้วย ในการพิจารณาลงมติ นายหนึ่ง นายสอง นายสาม และนายสี่ยินยอมด้วยกับข้อเสนอของนายหนึ่ง แต่นายห้าไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุผลในการปฏิเสธ

ต่อมานายห้าซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำสัญญาซื้อวัตถุดิบสำหรับปรุงอาหารทะเลจากนายสมชายจำนวน 100,000 บาท เนื่องจากเห็นว่าวัตถุดิบของนายสมชายคุณภาพดีและราคาถูก โดยนายสมชายไม่ทราบว่าห้างหุ้นส่วนมีนายหนึ่ง นายสอง และนายสาม เท่านั้นที่มีอำนาจจัดการ เมื่อถึงกำหนดนายสมชายส่งมอบวัตถุดิบตามสัญญาให้ แต่นายหนึ่ง นายสอง นายสามไม่ยอมรับมอบ

ให้วินิจฉัยว่า (ก) มติเพิ่มเติมประเภทกิจการจากเดิมขายอาหารทะเลอย่างเดียว เป็นขายอาหารทะเลและอาหารอีสาน

ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ข) นายสมชายมีสิทธิฟ้องเรียกให้บุคคลได้รับผิดตามสัญญาซื้อขายวัตถุดิบได้บ้าง

ธงคำตอบ

(ก) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1032 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการนอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น” การที่นายหนึ่ง นายสอง นายสาม และนายสี่ ยินยอมด้วยกับข้อเสนอของนายหนึ่ง เป็นการเพิ่มเติมประเภทแห่งกิจการจากเดิมขายอาหารทะเลเท่านั้น เป็นขายอาหารทะเลและอาหารอีสาน เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การเพิ่มเติมประเภทแห่งกิจการจึงต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เมื่อนายห้าไม่ให้ความยินยอม มติอนุมัติให้เพิ่มเติมประเภทแห่งกิจการจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 1032 แม้การไม่ให้ความความยินยอมจะไม่มีเหตุผลก็ตาม ดังนั้น มติเพิ่มเติมประเภทกิจการจากเดิมขายอาหารทะเลอย่างเดียว เป็นขายอาหารทะเลและอาหารอีสานจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ข) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใดๆอันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นๆด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น” และมาตรา 1053 บัญญัติว่า “หนึ่งในการที่จะผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้นก็ห้ามมีผลถึงบุคคลภายนอกไม่” การที่ห้างหุ้นส่วนสามัญห้าสหามีข้อจำกัดอำนาจให้เฉพาะนายหนึ่ง นายสอง และนายสาม เท่านั้นที่มีอำนาจจัดการ แต่เมื่อเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีได้จดทะเบียน ดังนั้น ข้อจำกัดดังกล่าวจึงหาเหตุผลถึงบุคคลภายนอกไม่ตามมาตรา 1053 และเมื่อนายห้าซึ่งเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนได้ซื้อวัตถุดิบสำหรับปรุงอาหารทะเลจากนายสมชาย ซึ่งเป็นการจัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นๆด้วย ดังนั้น นายสมชายจึงมีสิทธิฟ้องเรียกให้นายหนึ่ง นายสอง นายสาม นายสี่ และนายห้า ร่วมกันรับผิดชอบได้ตามมาตรา 1050

อ้างอิง: คำถามพร้อมธงคำตอบ ความรู้ชั้นเนติบัญญัติสภา โดย เนติบัญญัติสภาฯ